

Маліновська К.В. (2025). Сучасні чинники формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій/ Інноваційна професійна освіта. –Випуск 1(22). Розвиток професійної освіти в умовах війни, повоєнного відновлення та євроінтеграції України: матеріали XIX Всеукраїнської науково-практичної (звітної) конференції Інституту професійної освіти НАПН України(м. Київ, 27–28 березня 2025 р.)/ [за наук. ред. В.О.Радкевич, М.А.Пригодія]. –Київ: ІПО НАПН України, 2025. –825с

СУЧАСНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Карина Маліновська,
аспірантка Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orcid.org/0000-0001-9215-547X>
e-mail: karina_overchuk@ukr.net

Анотація. У статті досліджено сучасні чинники, що впливають на формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій в умовах динамічних соціально-економічних змін та цифровізації економіки. Обґрунтовано необхідність інтеграції економічних знань у професійну підготовку з метою підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Акцентовано увагу на впливі педагогічних інновацій, міждисциплінарного підходу та цифрових технологій на розвиток економічної культури.

Ключові слова: професійна мобільність, стратегічне планування, цифрова економіка, освітні інновації, соціально-економічна адаптація.

MODERN FACTORS OF FORMATION OF ECONOMIC CULTURE OF FUTURE TRANSPORT TECHNOLOGY TECHNICIANS

Karina Malinovska,
graduate student of the the Institute of Vocational
Education of the National Academy of Educational
Sciences of Ukraine, Kiev

Abstract. The article examines the contemporary factors influencing the formation of economic culture among future transport technology technicians in the context of dynamic socio-economic changes and the digitalization of the economy. The necessity of integrating economic knowledge into professional training to enhance graduates' competitiveness in the labor market is substantiated. Particular attention is paid to the impact of pedagogical innovations, an interdisciplinary approach, and digital technologies on the development of economic culture.

Keywords: professional mobility, strategic planning, digital economy, educational innovations, socio-economic adaptation.

Сучасні економічні та технологічні трансформації визначають нові вимоги до підготовки фахівців у сфері транспортних технологій, формуючи потребу в розвитку економічної культури як важливого складника їхньої професійної компетентності. Глобалізація, цифровізація транспортної інфраструктури, інноваційні зміни в логістиці та управлінні транспортними процесами зумовлюють необхідність інтеграції економічних знань у систему професійної освіти. У контексті високої конкуренції на ринку праці майбутні техніки з транспортних технологій повинні не лише володіти спеціалізованими технічними знаннями, а й демонструвати розвинуте економічне мислення, здатність до стратегічного планування та фінансової відповідальності.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до рівня економічної культури технічних спеціалістів, що безпосередньо впливає на їхню конкурентоспроможність та професійну мобільність. Сучасні тенденції у сфері освіти акцентують увагу на впровадженні міждисциплінарного підходу, що поєднує професійно-технічну підготовку з основами економічної грамотності, фінансового менеджменту та підприємницької діяльності. Використання цифрових технологій, активних освітніх методик віти сприяє підвищенню рівня економічної свідомості та здатності майбутніх фахівців ефективно діяти в умовах динамічного економічного середовища.

Проблематика формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій охоплює широкий спектр питань, зокрема вплив соціально-економічних змін, адаптацію освітніх програм до нових викликів, застосування інноваційних педагогічних методик, а також розвиток особистісних компетентностей, що сприяють економічній відповідальності та підприємницькому мисленню. Розгляд цих аспектів є необхідним для обґрунтування стратегій удосконалення економічної підготовки технічних спеціалістів та розроблення ефективних методичних підходів до її інтеграції у систему професійної освіти.

Мета статті – визначити та охарактеризувати сучасні чинники формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій.

Методи: вивчення наукових джерел щодо трактування формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій – для формулювання власних поглядів на визначення змісту цього феномена; структурно-компонентний аналіз – для виокремлення сучасних чинників формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій; узагальнення й систематизація – та формулювання висновків.

На сучасному етапі чинниками, що впливають на економічну культуру майбутніх техніків з транспортних технологій, є інноваційне підприємницьке мислення, освітньо-професійна підготовка, впровадження фінансових дисциплін у рамках професійно-технічної освіти, використання цифрових технологій для фінансової грамотності та стійких ціннісних орієнтацій. Економічна культура як складова професійної компетентності має не лише розуміння основ економіки, логістики та менеджменту, а й включає вміння

раціонально використовувати ресурси, екологічну відповідальність, стратегічне планування, критичне мислення.

Одним із соціально-економічних факторів є зміни на ринку праці, які вимагають професійної підготовки, щоб адаптувати нові реалії. Гостра конкуренція в сфері транспортних технологій ставить перед молодими спеціалістами завдання самостійного прийняття рішень, управління ризиками, економічного прогнозування. Вплив цифровізації транспортних технологій підвищує попит на фахівців для роботи з інтелектуальними транспортними системами, аналізом великих даних, а також інноваційним управлінням логістичними процесами (Нестерова, 2012).

Педагогічними умовами формування економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій є такі: стимулювання стійкої мотивації, самостійності, творчої активності здобувачів до формування у них економічної культури через цілеспрямоване застосування інноваційних форм та активних методів навчання; забезпечення поетапного освоєння майбутніх техніків з транспортних технологій економічних знань на основі оновлення змісту фахових дисциплін; активізація практичного досвіду професійної діяльності засобами виробничої практики.

Стимулювання стійкої мотивації, самостійності, творчої активності майбутніх техніків у процесі формування економічної культури є основною передумовою успішного розвитку професійних компетентностей. Зміни у світовій економіці та розвиток транспортної галузі висувають нові вимоги до майбутніх техніків не лише знати економічні закони, а й застосовувати їх на практиці. При цьому необхідно успішно цілеспрямовано впроваджувати інноваційні форми та активні методи навчання, такі як: заохочення проблемного навчання, моделювання виробничих ситуацій, кейс-метод, інтерактивні тренінги, ділові ігри, проєктна діяльність, окрім яких студенти залучаються до реальних економічних досліджень та аналітичної роботи в міру впровадження в економічне регулювання та політику прийняття управлінських рішень.

Для успішного оволодіння економічною культурою майбутніх техніків доручається систематичне оновлення змісту фахових дисциплін з урахуванням сучасних тенденцій розвитку економіки та вимог ринку праці. Інтеграція економічної складової у професійну підготовку повинна здійснюватися поступово через розвиток знань, починаючи від основних основ фінансової грамотності та економічного мислення до здатності оцінювати бізнес-процеси в транспортному секторі (Богоніс, 2017).

Практичний досвід професійної діяльності є стрижневим елементом формування економічної культури, оскільки саме під час виробничої практики майбутніх техніків набувають необхідних навичок також працювати в реальних економічних умовах. Навчально-виробничі лабораторії, стажування на підприємствах транспортної інфраструктури сприяють закріпленню теоретичних знань та їх ефективному застосуванню. Участь у професійних конкурсах та бізнес-симуляціях, а також у розробці фінансово обґрунтованого проєкту також дають майбутніх техніків можливість на практиці розвивати

навички стратегічного мислення, аналізу ринку, управління ресурсами та прийняття економічно доцільних рішень. Тому реалізація цих педагогічних умов створює оптимальні умови для підготовки висококваліфікованих спеціалістів з високою економічною культурою, здатних до професійної мобільності та адаптації до викликів сучасного ринку праці.

Суттєвий вплив на процес формування економічної культури мають педагогічні технології, які застосовуються в закладах освіти. Інтерактивне навчання, моделювання професійної ситуації, проєктна робота, кейс-методи та міждисциплінарний підхід дозволяють забезпечити ефективний процесом інтеграції економічних знань із професійною підготовкою техніків з транспортних технологій.

Економічна культура також формується під впливом особистісних факторів. Серед них високий рівень мотивації до саморозвитку, особиста відповідальність, аналітичне мислення, готовність до змін економічної ситуації. Особисті фактори відіграють важливу роль у соціокультурному контексті, пов'язаному з соціальними та економічними традиціями та доступністю ресурсів для зростання молодих спеціалістів.

Варто відзначити значний вплив педагогічних умов на процес формування економічної культури майбутніх техніків. Використання інноваційних форм та активних методів навчання створює передумови для підвищення рівня економічної грамотності, сформованості підприємницького мислення, здібностей до стратегічного планування (Маліновська, 2024).

Оновлення змісту фахових дисциплін здійснює позитивний вплив на поступовий розвиток економічної культури. Інтеграція економічних аспектів у спеціальні дисципліни, хоча й не лише на певному рівні, сприяло підвищенню компетентності в оцінці взаємозв'язків між технологічними та фінансовими процесами. Це, у свою чергу, сприяє багаторазовому підвищенню їх компетентності у прийнятті економічно обґрунтованих рішень. Вагомий внесок в ефективне практичне застосування економічних знань у сфері транспорту здійснює використання навчальних кейсів, створених на основі реальних умов праці.

Отже, формування економічної культури майбутнього техніків транспортних технологій є складним процесом, що потребує комплексного підходу з урахуванням сучасних економічних викликів, технологічних змін, педагогічних інновацій та особистісних особливостей залучених фахівців. Оптимізація освітнього процесу, інтеграція цифрових технологій, адаптація до вимог ринку праці є ключовими умовами підготовки, яка формує конкурентоспроможних техніків, здатних ефективно працювати з транспортними технологіями. Поєднання економічних знань з технічними дисциплінами є аналогом базових знань і навичок початку XXI століття. Цифрові технології та інтерактивні методи навчання забезпечують тісну конверсію знань і надають змогу готувати нове покоління фахівців.

Список посилань

Богоніс, О. М. (2017). Модель формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу в коледжі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2 (41), 29–33.

Маліновська, К. (2024). Суть і структура економічної культури майбутніх техніків з транспортних технологій та управління перевезеннями на автомобільному транспорті. *Професійна педагогіка*, 1 (28), 38–46. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.38-46>

Нестерова, Л. В. (2012). Дидактичні умови формування економічної культури кваліфікованого робітника в процесі його професійної підготовки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 30, 244–248.